

21.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto sara.kuitinen@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston lausuntopyyntö HE 109/2024 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Asia: Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle

KEHA- keskuksen asiantuntijalausunto HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt KEHA- keskuksen kirjallista lausuntoa seuraavista asioista.

Teema: TAE 2025: TE-palveluiden siirron toteuttaminen
- Vaikutukset valtion talousarvioon
- Palveluiden siirto kunnille 1.1.2025, myös kipupisteet

KEHA-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2025 Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle.

Vaikutukset valtion talousarvioon

Yleistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) kirjanpitoyksikköön kuuluvat ELY-keskukset, TE-toimistot ja KEHA-keskus. KEHA-keskus perustettiin vuonna 2015 osana hankekokonaisuutta, jonka avulla ELY-keskukset ja TE-toimistot varmistivat hyvän asiakaspalvelun jatkumisen samalla, kun ne joutuivat sopeutumaan merkittävästi ja nopeasti väheneviin toimintamenomäärärahoihinsa.

Hallitus on päättänyt merkittävistä julkisen talouden sopeuttamistoimista sekä hallitusohjelmassa että kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa. KEHA-keskus kirjanpitoyksikön toimintamenomäärärahat on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan toimintamenosäästöt vuodelle 2025 ovat 24,7 milj. euroa. KEHA-keskus kirjanpitoyksikön toimintamenomäärärahat on vuonna 2025 budjetoitu talousarviotilille 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot. Ao. momentille kohdistuu n. 12,4 milj. euron säästö vuodelle 2025.

TE-palvelu-uudistus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus

21.10.2024

TE-palvelut siirtyvät kuntiin 1.1.2025. TE-toimistot ja kuntakokeilut lakkaavat. Henkilöstöä siirtyy ao. tehtävien myötä TE-toimistoista, työllisyyden kuntakokeiluista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta uusille työvoimaviranomaisille n. 4 400 henkilöä.

TE-palvelu-uudistuksen myötä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan rahoitusta siirtyy kunnille siirtyvien tehtävien osalta osaksi kuntien valtionosuusrahoitusta. Määrärahaa siirtyy kehyksissä se määrä, joka olisi kehyksen mukaan budjetoitu työvoimapalveluiden järjestämiseen valtion talousarviossa tilanteessa, jossa valtio edelleen vastaisi työvoimapalveluiden järjestämisestä.

KEHA-keskus kirjanpitoyksiköllä nykyisin käytössä olevia määrärahoja siirtyy mm. seuraavilta määrärahamomenteilta:

- 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot, siirtomääräraha 2v
- 32.01.03 Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, siirtomääräraha 2v
- 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2v
- 32.30.55 Toimet työurien pidentämiseksi, arviomääräraha
- 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta, arviomääräraha
- 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta, arviomääräraha

KEHA-keskuksella kuitenkin säilyy ja uudistuksen myötä KEHA-keskukselle myös siirtyy uusia valtakunnallisia vastuita työvoimapalveluihin liittyen. TE24- ja KOTO24 - uudistusten myötä KEHA-keskuksen vastuulla ovat muun muassa työvoima- ja kotoutumistehtävien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja neuvontapalvelujen tuottaminen, tiedolla johtamisen tukipalvelut, työttömyysturvaan ja palkkaturvaan liittyviä tehtäviä sekä osaajien maahanmuuton edistäminen osana ns. Work in Finland -toimintoa.

KEHA-keskus vastaa 1.1.2025 alkaen mm. työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. KEHA-keskus on 1.1.2025 alkaen työ- ja elinkeinoministeriön ohella ainoa valtion viranomainen, jolla on työllisyydenhoitoon liittyvä tehtäväkokonaisuus.

KEHA-keskuksen uudet tehtävät ELY-lain (Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, voimaan 1.1.2025) mukaan ovat mm. seuraavat:

- vastata työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista;
- seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa;
- hoitaa valtakunnallisia palveluja, joilla edistetään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman liikkuvuutta (kansainvälisen rekrytoinnin palvelut);
- hoitaa palkkaturvan toimeenpanoon liittyvät tehtävät, joista säädetään palkkaturvalaissa (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000);
- hoitaa työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvussa sille säädetty tehtävät;
- hoitaa julkisiin työvoimapalveluihin ja työttömyysturvaan sekä yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä valtakunnallisia tieto- ja neuvontapalveluja;
- tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023), työttömyysturvalain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa (28.6.2024/444)

21.10.2024

Uuden tehtäväkokonaisuuden myötä KEHA-keskus vastaa työvoima ja kotoutumisen palveluita tuottavien viranomaisten tietojärjestelmäpalveluista. Kunnille on asetettu käyttövelvoite valtion tarjoamiin asiakkuudenhallinta järjestelmiin. KEHA-keskuksella on työvoimapalveluiden järjestämislain 120 § nojalla velvollisuus kehittää tietojärjestelmiä yhteistyössä tulevien työvoimaviranomaisten kanssa. Lisäksi KEHA-keskuksen tuleviin tehtäviin kuuluu tulevien työvoimaviranomaisten oikeudellinen tuki ja osaamisen kehittämisen palvelut, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden toteutuminen tiedollisten taitojen ja osaamisen osalta niin, että jokaisella työvoimaviranomaisella on edellytykset lainsäädännön toimeenpanolle.

Merkittävä uusi tehtävä on TE- ja kotopalveluihin liittyvä arviointiin, seurantaan ja raportoinnin kehittämiseen liittyvä tehtävä. KEHA-keskus rakentaa kuntien käyttöön operatiiviseen johtamiseen tarkoitettua digitaalista raportointiratkaisua, jonka avulla tulevat viranomaiset ja ohjaavat tahot pystyvät ylläpitämään ajantasaista tilannekuvaa sekä kehittämään toimintaa tiedon pohjalta.

Arviointitehtävän pohjalta poliittista päätöksentekoa, tavoitteen asetantaa ja näihin liittyvää harkintaa voidaan soveltaa pohjaten yhdenvertaisesti tuotettuun tietoon. Arviointitoiminnan tuloksista hyötyvät ohjaavat viranomaistahot, poliittiset päättäjät niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla, kansalaiset ja työllisyysviranomaiset itse.

Uusien toimintojen, tietojärjestelmien ja kyvykkyyksien rakentaminen edellyttää riittävää resurssointia lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, jotta varsinaiseen lisäarvon tuottamiseen voidaan luoda edellytykset. Etenkin tietojärjestelmien kehittäminen vaatii ponnisteluja lähivuosina, jotta tekoälyn ja automaation tuottamat hyödyt pystytään toteuttamaan. Esimerkiksi työttömyysturvan osalta automaation tuottamat potentiaaliset taloudelliset hyödyt ovat merkittäviä, mutta automaation kehittäminen vaatii resursseja, jotta tavoitteisiin päästään.

KEHA-keskukselle on budjetoitu vuoden 2025 talousarvioon määrärahoja edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen. Määrärahoja on budjetoitu mm. kotoutumislain kokonaisuudistukseen, TE-palvelu-uudistuksen muutostukannuksiin ja TE-palvelu-uudistuksen valtiolle jäävien tehtävien hoitamiseen. Määrärahamitoitus on tehty tällä hetkellä olevan, parhaan tiedon mukaisesti. Aika näyttää onko ao. tehtäviin varattu määrärahamitoitus riittävä ao. tehtävien laadukkaaseen hoitamiseen. Nyt jo kuitenkin tiedetään, että valtionhallintoon kohdistuvat säästötoimenpiteet ja niiden aikaistuminen vuodelle 2025, muodostavat riskin, että lisäarvon tuotto vaarantuu eikä pitkän aikavälin säästöjä automaatiota kehittämällä pystytä varmistamaan. Tämän vuoksi riittävän resurssoinnin varmistaminen on tärkeää, eikä säästötoimia tulisi kohdistaa enempää sektoreille, joilla on vastuita isojen uudistusten läpivienneistä ja edellytykset tuottaa säästöjä valtiontalouteen keskipitkällä aikavälillä.

KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten välinen yhteistyö ja yhdessä kehittäminen ovat avainasemassa palvelurakenteen toimivuuden ja sitä tukevien tietojärjestelmien sekä tiedolla johtamisen edelleen kehittämisessä, jotta voidaan tehostaa toimintaa. Yhteistyöhön liittyvät resurssit ja rahoitus KEHA-keskuksessa on keskeistä turvata myös vuodesta 2025 eteenpäin.

Muutosten aiheuttamat jäännöskustannukset

TE-palvelu-uudistuksen myötä KEHA-keskukselle jää myös joitain jäännöskustannuksia. Kaikkia TE-toimistoja koskevia sopimuksia, vuokria ja muita vastuita ei saada loppumaan 1.1.2025 mennessä. Muun muassa toimitiloista ja leasing palveluna hankituista laitteista jää KEHA-keskuksen maksettavaksi jäännösvuokria, joiden kattamiseen tarvitaan ja tullaan hakemaan rahoitusta tulevista lisätalousarvioista.

21.10.2024

Jäännöskustannuksia syntyy myös KEHA- keskuksen omien resurssien käytössä. TE- toimistojen hallinnollisiin palveluihin ja maksatustehtäviin liittyvä henkilöstö siirtyy KEHA- keskukselta työllisyysalueille 1.1.2025. KEHA- keskus joutuu siirtymisen jälkeen hoitamaan mm. tilinpäätökseen, laskujen käsittelyyn ja henkilöstöhallintoon liittyviä tehtäviä vielä vuoden 2025 puolella vaikka tehtäviin liittyvät resurssit on jo siirretty muualle.

Postikustannukset

Viranomaistehtäviin liittyy asiakkaiden informointivelvollisuus. Informointi tapahtuu postitse asiakastietojärjestelmästä lähtevien suomi.fi viestien kautta. Kustannusarvio vuodelle 2025 on noin 3 650 000 €, joka tulee kuntien vastattavaksi. KEHA-keskus esittää, että lisätalousarviossa postikustannuksiin kohdennettaisiin KEHA-keskuksen toimintamenoille postikuluja vastaava summa ja vastuu kustannuksista siirrettäisiin KEHA-keskukselle.

Kustannuksiin on tulossa vuoden 2026 aikana merkittävä helpotus, mikäli DVV:n hanke viranomaisviestinnän digitaalisesta ensisijaisuudesta etenee suunnitellusti. Tavoitetilassa jatkossa digitaalinen viestintä olisi ensisijainen ja kansalaisen tulisi erikseen kieltää sähköisten viranomaisviestien vastaanottaminen.

Palveluiden siirto kunnille 1.1.2025, myös kipupisteet

Yhteistyö ja viestintä

Viestintä ja eri toimijoiden välinen yhteistyö on pääasiassa sujunut koko muutoshankkeen aikana hyvin. Haasteita on ollut joissakin asioissa mm. suurten kaupunkien ja Kuntaliiton osalta. Näiden odotukset KEHA-keskukselta vaadittujen tehtävien ja tulosten osalta ovat joissain tapauksissa olleet epärealistisia. KEHA- keskus on rinnastettu palveluntuottajaan, jonka on ajateltu tuottavan kaikki, myös kunta-puolen suunnitelmat ja ratkaisut. KEHA- keskus on kuitenkin virasto, jolla on säädöksissä määritelty tehtävät, joihin KEHA- keskus on keskittynyt. Näihin on sisältynyt myös tulevien työllisyysalueiden auttaminen muutoksessa. Kunnille on säädetty vastaavasti työvoimapalveluihin liittyvät tehtävät. Kuntaliiton asema ja rooli muutoksessa on jäänyt KEHA- keskukselle hieman epäselväksi.

KEHA- keskus ei ole voinut myöskään kaikissa tapauksissa välittömästi tuottaa valmiita ratkaisuja tai ohjeita tiettyihin kysymyksiin tai esimerkiksi digitaalisiin palveluihin. Niiden tuottamiseen on mennyt aikaa. Työvoimapalvelujen siirto kunnille on ainutkertainen muutos, johon on ollut pakko hakea ratkaisut yhdessä, koska niitä ei kaikilta osin ole ollut olemassa. Erilaisia ohjeita kunnille on julkaistu siinä tahdissa, kun ratkaisuja on saatu rakennettua. Ratkaisujen hakemiseen yhteistyössä on käytetty toimeenpanoryhmän alaisuudessa toimivia alaryhmiä, erilaisia pilotteja (mm. maksatusratkaisun rakentaminen) ja muita yhteistyömuotoja. KEHA-keskus kiinnittää huomioita toimeenpanon kiireiseen aikatauluun ja siihen, että resurssit uudistuksen toimeenpanon valmisteluun ovat vahvistuneet vasta samassa yhteydessä kuin uudistus on hyväksytty eduskunnassa keväällä 2023. Resurssien hyväksymisestä resurssien käyttöön kuuluu oma aikansa mm. rekrytointi ym. aikataulujen vuoksi. KEHA-keskus on joutunut valmistelemaan ratkaisuja etukenossa tiukalla valmisteluaikataululla, jotta ratkaisut ehtivät työllisyysalueiden aikatauluihin.

KEHA- keskus on kaikin olemassa olevin tavoin ja resurssiensa puitteissa pyrkinyt edistämään palvelujen siirtoa ja avustamaan tulevia työllisyysalueita sekä kaupungeja ja kuntia. Näin isossa

21.10.2024

operaatiossa on yhteisellä tekemisellä, vuorovaikutuksella, tiedon saannilla ja sen hyödyntämisellä sekä yhteisellä tilannekuvalla on ratkaiseva merkitys.

Kuntien ja valtion välistä tiedonvaihtoa, osaamisen kehittämistä, ohjeistusta ja viestintää varten on otettu käyttöön KEHA- keskuksen ylläpitämä ja työllisyysalueiden käyttöön tarkoitettu digitaalinen yhteistyöalusta 2024 kevään aikana. Alustalle on myönnetty yli 8000:lle käyttäjälle tunnukset ja se on päivittäisen tiedonvaihdon väline siirtymäaikana ja myös sen jälkeen. Muutokseen liittyvä KEHA- keskuksen tuottama ohjeistus on koottu tietopankkiin, johon kaikilla halukkailla on pääsy. Tietopankkiin on tuotettu pelkästään viimeisten kuuden kuukauden aikana noin 250 ohjetta ja muuta dokumenttia. Usein kysytyillä kysymyksillä on oma osionsa palvelussa. Erilaisia Teams- tietoiskuja on toteutettu yli kolmekymmentä vuoden 2024 aikana. Osanottaja-arviot tilaisuuksien hyödyllisyydestä ovat olleet yli 4 asteikolla 1-5. Kuukausittaisella uutiskirjeellä on 1500 tilaajaa. Kaikkiin niihin yksittäisiin kysymyksiin, mitä eri toimijoilta eri kanavia pitkin on tullut, on vastattu, jos vastaus on ollut mahdollista antaa.

Tulevien työllisyysalueiden ja valtion väliseen vuoropuheluun on perustettu KEHA- keskuksen vetämänä Työllisyyden ja kotoutumisen johtamisverkosto, jossa nykyisten ja tulevien työvoimaviranomaisten edustus on koolla. Teknisiä asioita ja ratkaisuja käytännön tasolla käsitellään vuonna 2024 KEHA- keskuksen perustamassa teknisten yhdyshenkilöiden verkostossa. Yhteistyön tehostamiseen ja sen sujuvuuden varmistamiseen KEHA- keskus on nimennyt kaksi täyspäiväistä muutoskoordinaattoria, joihin kunnat voivat aina ja kaikissa asioissa olla yhteydessä.

Yhteistyön ja viestinnän haasteet näkyvät erityisesti kuntien monimuotoisuutena ja siinä, että tulevilla työllisyysalueilla on monissa muutokseen liittyvissä asioissa eritahtisuutta ja erilainen käsitys KEHA- keskuksen roolista muutoksessa. KEHA- keskuksen osalta tähän on pyritty vastaamaan jatkuvalla viestinnällä siitä, mistä tietoa löytyy ja keneltä asioista voi lisävalaistusta saada. Uudistuksen valmistelussa on myös syytä kiinnittää huomioita siihen, että hajautetussa järjestelmässä väistämättä menetetään keskitetyn järjestelmän hyötyjä. Näitä ovat mm. edellä mainitut seikat valmistelun eritahtisuudesta ja eritasoisista tarpeista.

Henkilöstösiirrot ja palkanmaksun oikeellisuuden varmistaminen uudessa viranomaisessa

Henkilöstösiirtojen onnistuminen vuodenvaihteessa 2024-25 on edellytys sille, että uudet työllisyysalueet voivat aloittaa toimintansa. TE- toimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA- keskukselta siirtyy noin 4400 henkilöä työllisyysalueiden palvelukseen. Siirtojen onnistumisessa on KEHA- keskuksella ollut ja on edelleen merkittävä vastuu. Henkilöstösiirtojen toteutukseen liittyen KEHA-keskus on jo pitkään tehnyt tiivistä yhteistyötä myös Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n kanssa ja ollut mukana monissa KT:n verkostotilaisuuksissa TE-palvelut- uudistukseen liittyen.

Kuntien puolelta on kiirehditty moneen otteeseen henkilöstösiirtojen toteutusta ja sitä koskevien tietojen saamista, koska kuntien näkemyksen mukaan mm. siirtyvän henkilöstön tiedot nimitasolla olisi ollut tarve saada aiemmin kuin mitä on voitu toteuttaa. Virastokohtaisia YT- neuvotteluja ei kuitenkaan ole voitu aloittaa ennen kuin työllisyysalueet ovat olleet selvillä ja vahvistettu. Viimeiset työllisyysalueet päätettiin valtioneuvostossa helmikuussa 2024. Henkilöstön siirtymiseen liittyen käytiin KEHA- keskuksen organisoimana yksi valtakunnallinen ja 31 virastokohtaista YT- neuvottelua. Vasta YT- neuvottelujen päätyttyä ja muutoskeskustelujen jälkeen, voitiin henkilöllistat työllisyysalueiden käyttöön lähettää. Ensimmäiset siirtyvän henkilöstön nimelistat toimitettiin uusille työnantajille kesäkuun 2024 puoliväliin mennessä.

21.10.2024

Erityisesti kuntien puolelta on koettu haasteelliseksi se, että valtiolla ei ole enää syksyllä käyty uusia yt-neuvotteluja, jotta valtiolta siirtyvää henkilöstöä voitaisiin edelleen sijoittaa työllisyysalueen muihin kuntiin. KEHA-keskus totesi jo keväällä 2023 yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, että mikäli kunnat ovat yt-neuvottelujen alkaessa sopineet kuntalain 54 §:n mukaisin sopimuksin tehtävien delegoinnista toiseen kuntaan, voidaan tämä huomioida henkilöstöä siirrettäessä. Jos hyväksyttyjä sopimuksia ei ole, jäävät jatkosiirrot työvoimaviranomaisten hoidettaviksi. Valitettavasti kovin harva kunta oli tällaisen sopimuksen tuolloin saanut hyväksyttyä. KEHA-keskus ei voinut enää syksyllä 2024 toteuttaa toivotun kaltaisia täydentäviä yt-neuvotteluja, sillä ne olisivat vaarantaneet palvelussuhdetietojen siirron uusille työnantajille koko maassa.

Siirtyvien palkkatietojen oikeellisuus on haasteellinen kokonaisuus. Siirron onnistumisen varmistamiseen ja sen jälkihoitoon on varauduttu seuraavasti:

- Palvelussuhdetietojen siirron projekti on käynnistynyt syksyllä 2023. Tulevista työnantajista C6-kaupungit (henkilöstöhallinnon edustajat) ovat olleet mukana syksystä 2023 kevääseen 2024 määrittelemässä siirrettäviä tietoja ja henkilösiirtoprojektin käytäntöjä.
- Palkkatietojen oikeellisuuteen ja tietojen tarkistamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota koko syksyn ajan ja tätä työtä jatketaan vuoden 2024 loppuun saakka.
- Ensimmäisen kerran henkilöstön sopimustiedot (ml. palkkatiedot) on toimitettu työvoimaviranomaisille 30.9.-1.10.2024. KEHA-keskuksessa tehdyssä tarkistuksessa löytyi alle 10 virhettä tai puuttuvaa tietoa 4400 henkilön osalta.
- Viikoittain toimitetaan uusille työnantajille muuttuneita sopimustietoja (irtisanoutuneet)
- Mahdollisten virheellisten palkkatietojen ja muiden mahdollisten epäselvyyksien käsittelyyn KEHA-keskus on luonut toimintamallin syksyn 2024 aikana ja viestii sen työllisyysalueille.

Henkilöstösiirtoihin liittyy myös muita haasteita. TE-palvelutehtävät keskitettiin vuodesta 2013 alkaen, jotta niiden toiminta olisi mahdollisimman tehokasta. Koska nyt hajautetaan vahvasti keskitettyä toimintaa, niin kaikkialle ja kaikkiin tehtäviin ei osaavaa henkilöstöä siirtymävaiheessa riitä. Esimerkiksi hajautettaessa keskitetty maksatustoiminto, tarvitaan enemmän henkilöstöä kuin KEHA-keskuksella on tällä hetkellä vastaavissa tehtävissä. Kaikille kunnille ei riitä edes yhtä maksatusasiantuntijaa, vaan osaaminen on haettava jostain muualta. Myös työllisyysalueita on kutsuttu lähettämään henkilöstöä perehdytykseen.

Työvoimapalvelujen asiakassiirrot uusille toimijoille vuoden vaihteessa 2024-25

Yksi kriittisimmistä vuoden vaihteen 2024-25 tehtävistä on noin puolen miljoonan aktiivisen asiakkaan 'siirto' TE-toimistoilta ja kuntakokeiluista 45 työllisyysalueen asiakkaiksi. Siirto ei ole tietojen fyysinen siirto vaan asiakkaat lajitellaan tietojärjestelmän sisällä työllisyysalueille. Työllisyysalue vastaa 1.1.2025 alkaen asiakkaiden kohdentamisesta (ns. salkuttaminen) vastuuvirkailijoille.

Menettely on koettu kuntien suunnasta hankalaksi ja kunnilla on ollut halua päästä jo aiemmin tekemään kohdistusta vastuuvirkailijoille. Epäilyksiin siirron onnistumisesta ja sen työläydestä voivat vaikuttaa kuntakokeiluihin liittyvät kokemukset. Tilanne on tällä kertaa toinen. Suunnittelua on pyritty helpottamaan tarjoamalla työllisyysalueille asiakastiedot jo elokuussa sähköisen latauspalvelun kautta. Tietopakettiin on KEHA-keskus tarjonnut mukaan myös sovelluksen, jolla asiakastietoja on voitu käsitellä. Vain osa työllisyysalueista on tätä mahdollisuutta käyttänyt.

Tietojen avaaminen ennen 1.1.2025 työllisyysalueiden käyttöön olisi varsin hankalaa. Työllisyysalueet eivät ole säädösten mukaan toimivaltaisia ennen 1.1.2025. Järjestelmässä myöskään asiakkuutta ei

21.10.2024

voida kohdistaa samaan aikaan kahdelle viranomaiselle (uusi ja vanha). Näistä syistä on päädytty em. ratkaisuun asiakastietojen siirrossa.

Asiakkaiden kohdentamista varten tarjotaan työllisyysalueille järjestelmän sisäinen työkalu, jonka avulla asiakkaita voidaan kohdentaa 100 kappaleen erissä vastuuvirkailijoille. Itse työkalun ja järjestelmän käyttöön on koulutettu n. 300 kouluttaja-opastaja- henkilöä. Lisäksi työllisyysalueet voivat merkitä asiakkaita erinäisten valtakunnallisten tunnisteiden avulla ja hyödyntää näitä tunnisteita asiakkaiden haussa ja salkuttamisessa vastuuvirkailijoille. Tämä osaltaan nopeuttaa asiakkaiden kohdentamista.

Maksatustehtävät ja yleinen avustusjärjestelmä

Työvoimapalvelujen siirtymiseen liittyvä viranomaispalvelujen ja asiainnin kokonaisuus (ml. päätökset ja maksatukset) ja siihen liittyvät prosessit on ollut yksi haasteellisimpia suunnittelu- ja toteutuskokonaisuuksia siirrossa. Muun muassa palkkatukeen ja starttirahaan sekä joihinkin kulukorvauksiin liittyvät päätökset tehdään käyttövelvoitteen piirissä olevalla järjestelmäkokonaisuudella. Päätöstiетоjen pitää sen jälkeen siirtyä rajapintojen kautta työllisyysalueiden (kuntien) järjestelmiin, joilla maksatukset hoidetaan.

Tähän oli rakennettava erikseen kuntien kanssa pilotti, jossa kaikki käytänteet ja rajapinnat luotiin. Ei ollut antaa vastauksia kuntien kysymyksiin. Ne löydettiin ja hahmotettiin vasta pilottiprojektin kautta. Pilottiprojektissa olivat C6- kaupungeista mukana Espoo, Helsinki ja Tampere. Pilotti vei yli vuoden, mutta ratkaisut on löydetty, suunniteltu ja rakennettu. Kunnat ovat voineet testata tietojen siirtoa jo useita kuukausia. Koko prosessi on ollut haasteellinen ja työläs koska vastaavaa ratkaisua ei kunta-valtio- välillä ole aiemmin toteutettu.

Maksamisratkaisun osalta reaaliaikainen budjetointi on päätetty ottaa käyttöön Espoon, Helsingin ja Tampereen kaupunkien esityksestä. Pilotin yksimielinen esitys budjetointimallista vietiin toimeenpano-hankkeen Palvelut- ja digitalisaatio ryhmään 14.12.2023 eli viime vuoden joulukuussa ja näiden päätösten osalta on ratkaisu sitten rakennettu. Lokakuun aikana on vielä soviteltu yhdessä C6- kaupunkien kanssa mm. ostopalvelujen laskujen tietoihin ja niiden käyttöön liittyviä asioita.

Haasteena viranomaispalvelujen ja asiointialustan toteutuksessa on ollut se, että osa kunnista on halunnut alkuperäisestä poikkeavaa tulkintaa käyttövelvoitteen piiriin kuuluvasta järjestelmäkokonaisuudesta ymmärtämättä, että tulkinnan muuttaminen koskisi myös kaikkia muitakin toimijoita. Tällöin sellaiset kunnat, jotka ovat liityntöjään ja prosessejaan rakentaneet alkuperäisen pilotin mukaan, jäisivät kokonaan tyhjän päälle.

Työvoimapalvelujen digitalisaation edistäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus kehittää ja ylläpitää valtakunnallista asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta, palveluallustaa ja tietovarantoa. KEHA- keskuksen vastuulla on siis se tietojärjestelmäkokonaisuus, joka on työllisyysalueille käyttövelvoitteen alainen.

Tietojärjestelmäkokonaisuuden käyttövelvoitteella pyrittiin TEPA- muutoksessa kolmeen päätavoitteeseen. Nämä ovat:

- Taataan kaikille työllisyysalueille yhdenmukainen, heti käyttöön otettava järjestelmäkokonaisuus. Tällä taataan heti lähtövaiheessa kaikille yhdenvertainen digitalisaation

21.10.2024

hyväksikäyttö. Menettelyllä estetään alkuvaiheen merkittävät ICT- ja järjestelmäinvestoinnit, jotka olisivat pois varsinaisista tehtävistä. Yhteiskehittämisellä pidetään kokonaisuus parhaalla mahdollisella tavalla palvelevana.

- Varmistetaan valtakunnallisesti ajantasainen tieto. Yhteisen järjestelmäkokonaisuuden yhtenäinen tietovaranto mahdollistaa ajantasaisen tiedon käytön sekä operatiivisella että strategisella tasolla. Tieto syntyy jokaisen työllisyysalueen hoitaessaan tehtäviään. Lisäksi työllisyysalueiden ei tarvitse erikseen siirtää mitään tietoa yhteiseen tietovarantoon.
- Varmistetaan, että työvoimapalvelujen digitalisaation osalta ei synny mm. potilastietojärjestelmiä vastaavaa, verovaroista kustannettavaa markkinaa. Tavoitteena on se, että käyttövelvoitteen piirissä olevalla kokonaisuudella voidaan työvoimapalvelut pääosin hoitaa kustannustehokkaasti.

Tietojärjestelmäkokonaisuuden osalta on kehitetty muutokseen valmistautuen uutta, vanhaa järjestelmää korvaavaa kokonaisuutta. Vanhan järjestelmän korvaavaa on otettu vaiheittain käyttöön. Uuden järjestelmäkokonaisuuden kolmas ja suurin käyttöönotto toteutettiin lokakuun 2024 puolivälissä. Kolmas käyttöönotto varmisti sen, että työvoimapalvelujen uudistumiseen mennään vuoden vaihteessa 2024-25 siten kun oli suunniteltu. Tältä osin merkittävänä kuntien huolena esille tuotu järjestelmien myöhästymisriski ei ole enää ajankohtainen. Jäljellä on vielä yksi pienempi järjestelmäpäivitys keväällä 2025. Tämän jälkeen vanha järjestelmäkokonaisuus poistuu käytöstä.

Tietojärjestelmä uudistus on ollut välttämätön mutta myös raskas KEHA- keskukselle ja lähenevä työvoimapalvelujen uudistus on tuonut uudistukseen lisäpainetta. Palvelujen digitalisaation kehittämisessä on ollut kaksi perushaastetta:

- Mikä kokonaisuus ja mitkä osat järjestelmistä ovat käyttövelvoitteen piirissä? Tästä on ollut joiltain osin eri näkemyksiä. Rajaukset olisivat joiltain osin vaatineet ehkä tarkempaa säädöspohjaa esimerkiksi asetuksen muodossa. KEHA- keskuksen arvion mukaan näihin on palattava viimeistään vuoden 2026 aikana.
- Kuka vastaa jatkossa työvoimapalveluihin liittyvien prosessien kehittämisestä? Digitalisaatiota ja järjestelmiä on haasteellista jatkokehittää, jos prosessit ja niiden muutokset eivät ole koko toimijakentässä ainakin pääosin yhtenäisiä.

KEHA- keskus on luonut ja dokumentoinut kunta-valtio- välisen yhteiskehittämismallin työvoimapalvelujen digitalisaation edistämiseksi. Malli tulee käyttöön vuoden 2025 alussa.

Työvoimapalvelujen väliaikainen heikkeneminen

KEHA- keskuksen näkemyksen mukaan julkiset työvoimapalvelut tulevat heikkenemään väliaikaisesti vuoden vaihteen 2024-25 molemmin puolin. Syitä on kaksi:

- Loppuvuoden 2024 aikana voi olla mahdollista, että osa henkilöstöstä ei halua siirtyä kuntiin ja voi irtisanoutua. Samaan aikaan siirtyvä henkilöstö sovitun mukaisesti pitää vuosilomiaan pois ennen vuodenvaihdetta. Tämä tarkoittaa sitä, että työvoimapalveluissa työskentelee vähemmän väkeä kuin normaalisti. Tämä ei voi olla näkymättä palveluissa.
- Työllisyysalueiden starttaaminen ei välttämättä suju kaikilta osin odotusten mukaisesti. Muutoksessa on paljon omaksuttavaa ja useissa paikoissa henkilöstön määrä voi olla jo aluksi alimitoitettu (vrt. edellinen kohta). Työllisyysalueiden välillä voi myös olla merkittäviä eroja.

21.10.2024

Tämä asiakirja KEHA/71396/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/71396/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Heikkilä Heikki 22.10.2024 09:26

Esittelijä Vuorinen Taina 22.10.2024 09:26